

PTA

Programma van Toetsing en Afsluiting

4 HAVO

Schooljaar 2024-2025

Dit schoolexamen omvat de praktische invulling van de eindexamenperiode zoals die in de wet van het Uitvoeringsbesluit aan het bevoegd gezag van het Laurens Lyceum gedelegeerd is. Aldus vastgesteld voor het schooljaar 2024/2025.

September 2024

Namens het bevoegd gezag, met instemming van de medezeggenschapsraad,
directeur,

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized, cursive name.

Drs. D. Middelhoek

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	1
2 Semesterindeling.....	2
3 Schoolexamentoetsen.....	2
4 Perioden schoolexamenonderdelen.....	2
5 Praktische opdrachten en practica.....	2
6 Handelingsdelen.....	4
7 Profielwerkstuk.....	4
8 Herkansingen.....	4
9 Rapportage.....	4
10 Informatie per vak.....	5

1 Inleiding

In de vernieuwde tweede fase krijg je te maken met een formele regelgeving die te vinden is in het examenreglement en in de schoolexamenoverzichten. Het examenreglement en de schoolexamenoverzichten vormen één geheel. Hierin heeft de school vastgelegd hoe het eindexamen wordt ingericht. Dit schoolexamenoverzicht is het eerste deel van de handleiding die beschrijft hoe het Laurens Lyceum het schoolexamen heeft georganiseerd voor het komende jaar in 4 havo. Ieder jaar krijg je een nieuw schoolexamenoverzicht zodat je precies op de hoogte bent van wat, en wanneer er geëxamineerd wordt.

Ieder vak kan via schoolexamenonderdelen, soms schriftelijk en soms praktische opdrachten, of via handelingsdelen de inhoud van de stof afvragen. Daarbij komt nog dat er vakken zijn met alléén een schoolexamen of met zowel een schoolexamen als een centraal examen. De meeste vakken geven cijfers, alleen lichamelijke opvoeding geeft een beoordeling in woorden. In 4 havo zijn er drie vakken die definitief worden afgesloten, maatschappijleer en CKV en voor leerlingen zonder wiskunde het vak rekenen. Die eindcijfers liggen dus definitief vast voor het examen. In het curriculum van de bovenbouw zijn ook verplichte activiteiten opgenomen voor de oriëntatie op studie en beroep.

Dit schoolexamenoverzicht bevat alle gegevens die je dit schooljaar nodig hebt, zodat je precies weet welke vakken wat doen.

Daarnaast krijg je te maken met de wijze waarop de school de vernieuwde tweede fase heeft ingericht. In de onderbouw ben je daar al een beetje op voorbereid. Je krijgt te maken met onder andere studiewijzers, lesplanners, leesdossiers en kunstdossiers.

Het belangrijkste is toch het goed toepassen van de basisvaardigheden die nodig zijn om de vernieuwde tweede fase tot een succes te maken, te weten:

A PLANNEN

Dat is een vaardigheid die van doorslaggevende betekenis is om de werkdruk te spreiden. Als je te veel tijd en energie op het laatste moment gaat stoppen in wat je moet doen, dan loop je het risico dat je te weinig tijd neemt om het geleerde te verwerken.

B REGELMATIG WERKEN

Hetzelfde kan gezegd worden van regelmatig werken, want dat is de basis van succes. Ervaring leert dat leerlingen die het op kunnen brengen iedere dag te studeren, de minste moeite hebben. Het betekent gewoon iedere dag je schoolwerk doen.

C ZELFWERKZAAMHEID

Het is onvermijdelijk dat je dit schooljaar tijd hebt om zelf aan het werk te gaan omdat het anders onmogelijk is een rooster te maken. Maak daar gebruik van en ga werken op een van de leerplekken. Profiteer van die tijd om werk, dat toch gedaan moet worden, alvast te doen. Dat voorkomt dat je met de tong op de schoenen aan de finish verschijnt.

D ZELFVERANTWOORDELIJKHEID

Als je aangesproken wordt, verschuil je dan niet achter anderen door te zeggen dat niemand iets doet of dat toch niemand het begrijpt, maar neem zelf initiatief. Zorg er voor dat jouw huiswerk altijd in orde is en ga naar een docent toe om extra uitleg te vragen als jij iets niet begrijpt. Op deze manier word je gedeeltelijk zelf verantwoordelijk voor je studie.

E MOTIVATIE

Essentieel is dat je je niet laat afschrikken door alles wat op je afkomt en je met goede moed aan het werk gaat. Je mentoren zullen je daarbij helpen. Ze weten waar je op moet letten, welke valkuilen er zijn, maar ook welke oplossingen er voor problemen zijn.

De mentoren van **4 havo** wensen je een goed studiejaar toe.

September 2024

2 Semesterindeling

Het eerste semester loopt van maandag 22 augustus tot en met vrijdag 31 januari. Het tweede semester loopt van maandag 3 februari tot en met vrijdag 11 juli. Beide semesters krijgen een eigen rooster. Ook in deze roosters kunnen in de loop van het semester wijzigingen optreden. Houd daar rekening mee bij het maken van werkafspraken.

3 Schoolexamentoetsen

In 4 havo worden de vakken CKV, Maatschappijleer en voor de leerlingen zonder wiskunde het vak rekenen afgesloten. Deze schoolexamen-eindcijfers zullen dus definitief worden vastgelegd eind 4 havo.

De overige vakken kunnen maximaal 4 examenonderdelen hebben, waarvan maximaal één schriftelijke toets (in een van de toetsweken). Deze examenonderdelen hebben elk een eigen percentage, die zijn vastgelegd in dit schoolexamenoverzicht. Alle onderdelen samen mogen niet meer dan 20% van het schoolexamen-eindcijfer vastleggen. Enige uitzondering wat betreft het percentage is BSM ivm afwijkende eisen.

4 Perioden schoolexamenonderdelen

Van elk van de examenonderdelen is in dit schoolexamenoverzicht te vinden in welke periode deze zullen plaatsvinden. De schriftelijke toetsen moeten plaatsvinden in één van de twee toetsweken in 4 havo. Ruim van tevoren worden de roosters van de toetsperioden bekend gemaakt, de stof voor de schoolexamenonderdelen en de toegestane hulpmiddelen worden beschreven in dit boekje.

Toetsweek semester 1 loopt van vrijdag 10 januari tot en met vrijdag 17 januari.

Toetsweek semester 2 loopt van maandag 16 juni tot en met maandag 23 juni.

5 Praktische opdrachten en practica

In ieder semester staat voor enkele vakken het maken van een praktische opdracht vermeld. De praktische opdrachten zullen gedeeltelijk in de lessen, maar ook gedeeltelijk in eigen studietijd gemaakt worden. Een aantal vakken laat praktische opdrachten gebaseerd op een practicum maken. In het hoofdstuk met informatie per vak is de periode vermeld waarbinnen de praktische opdrachten of de practica zullen plaatsvinden. De precieze inleverdatum wordt bij aanvang van elke opdracht vastgelegd. In het examenreglement staat beschreven welke consequenties er verbonden kunnen worden aan het niet of te laat inleveren van een praktische opdracht of een practicumverslag. Afwijken van de data kan alléén in bijzondere omstandigheden en met toestemming van de secretaris van de examencommissie.

6 Handelingsdelen

6a Vak

Gedurende het hele jaar zijn er handelingsdelen voor het vak Lichamelijke Opvoeding.

6b Organisatie handelingsdelen

Als de voortgang voor een handelingsdeel onvoldoende is, dan draagt de docent de leerling op om dit handelingsdeel op één of meer middagen op school in orde te maken. De betrokken docent stelt de secretaris van de examencommissie hiervan vooraf in kennis. De

ouders ontvangen hierover een brief van de secretaris van de examencommissie.

Blijft de voortgang van het handelingsdeel onvoldoende, dan besluit de directeur welke verdere maatregelen worden genomen. Is een handelingsdeel voor het begin van de laatste toetsweek niet 'voldoende' of 'goed' afgerond, dan gaat dat ten koste van één herkansing en heeft de leerling de tijd tot en met de dag waarop de herkansingen plaatsvinden om aan de voltooiing te werken. Leerlingen die dan één of meer handelingsdelen nog niet of onvoldoende afgerond hebben, worden niet bevorderd naar 5 havo.

7 Profielwerkstuk

In 5 havo moet iedere leerling een profielwerkstuk gemaakt hebben. Het cijfer voor het profielwerkstuk telt mee bij de bepaling van de uitslag van het examen. Een profielwerkstuk is een grote praktische opdracht die betrekking heeft op één of meer vakken. De startdag van het profielwerkstuk is in de laatste week van het huidige schooljaar. Zie voor specifieke regels het boekje met de handleiding voor het profielwerkstuk, dat wordt uitgereikt op de startdag (via Classroom). Het eindcijfer van het profielwerkstuk is onderdeel van het combinatiecijfer.

8 Herkansingen

De herkansingen van de schoolexamenonderdelen gebeuren op dezelfde wijze en tegelijkertijd met de herkansingen van de toetsweken aan het einde van elke periode, respectievelijk op maandag 10 februari en vrijdag 4 juli. De herexamens van de vakken maatschappijleer en rekenen zullen plaatsvinden op vrijdag 4 juli. De deadline voor het herexamen CKV is ook op 28 mei. Meer over deze herexamens is te vinden bij de informatie per vak.

9 Rapportage

Dit schooljaar verschijnt één schoolexamenrapport aan het eind van het schooljaar met de schoolexamencijfers gebaseerd op de cijfers behaald in 4 havo.

10 Informatie per vak

Vak: Aardrijkskunde 4 Havo

Praktische opdracht:	SE1	okt/nov
Onderwerp:	Onderzoek Leefomgeving	
Eindtermen:	<ul style="list-style-type: none"> - De kandidaat kan: - - een geografisch onderzoek opzetten, uitvoeren, presenteren en evalueren op basis van een geografische onderzoeksvraag en een gestructureerd plan van aanpak (A2 - lid 1). - - Geografische vragen herkennen en zelf formuleren. (A1 - lid 2) 	
Uitvoering:	Schriftelijk verslag en mondelinge presentatie	
Tijdpad opdracht:	okt/nov/dec	
Inleverdatum opdracht:	Vrijdag 6 december via Google Classroom.	
Percentage van SE:	5%	
Herkansbaar:	Nee	
Toets:	SE2	periode TW2 16 juni tot en met 23 juni
Stofaanduiding:	De wereld van 4 havo hoofdstuk 1 (globalisering / Mexico en de VS), hoofdstuk 2 (Aarde, natuur en landschap), hoofdstuk 3 (Leefomgeving, stedelijke gebieden en water)	
Eindtermen:	<p>De kandidaat kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de situatie in een nader door school te kiezen gebied waar een of meer rijke landen en een of meer arme landen aan elkaar grenzen, beschrijven en analyseren. Het betreft: <ul style="list-style-type: none"> * economische, demografische en sociaal-culturele gebiedskenmerken en de relaties daartussen. (B1 - lid 1) * de (grensoverschrijdende) relaties tussen beide soorten landen en de gunstige en ongunstige effecten daarvan. (B1 - lid 2) - voor een nader door de school te kiezen fysisch-geografische regio: spreidingspatronen van natuurlijke en landschappelijke verschijnselen beschrijven. (C1 - lid 1) - lokale en regionale vraagstukken beschrijven en analyseren en zich daarover een beargumenteerde mening vormen. (E2 - lid 1) 	
Wijze van examinering:	Schriftelijke toets	
Hulpmiddelen:	Grote Bosatlas 55e druk + Woordenboek Nederlands	
Toetsduur:	90 min	
Percentage van SE:	10%	
Herkansbaar:	Ja	

Praktische opdracht:	SE3	Mei juni
Onderwerp:	Deel 1: De klimaatclassificatie volgens Köppen Deel 2: Croquis opdracht: De grensregio Mexico - VS	
Eindtermen:	De kandidaat kan: - Een geografisch onderzoek opzetten, uitvoeren, presenteren en evalueren met gebruikmaking van de geografische werkwijzen en primaire data. (A2 - lid 2) - Geografische informatie selecteren, verwerken en weergeven. (A1 - lid 1) - Geografische werkwijzen toepassen bij het formuleren en beantwoorden van geografische vragen (A1 - lid 3)	
Uitvoering:	Deel 1: Uitwerken digitaal verslag waarbij gebruik wordt gemaakt van digitaal kaartmateriaal Deel 2: Uitvoeren schetskaart over de grensregio Mexico - VS + opnemen en inleveren videopresentatie.	
Tijdpad opdracht:	Nov/dec	
Inleverdatum opdracht:	Vrijdag 6 juni via Google Classroom.	
Percentage van SE:	5%	
Herkansbaar:	Nee	

Voor doubleurs zijn de volgende bepalingen:

Doubleurs kunnen vrijstelling vragen voor SE3 (=SE1 2023-2024) als ze vorig jaar hier een 7,0 of hoger voor hebben gehaald.

SE2 is onveranderd, maar het cijfer komt te vervallen

SE1 is nieuw

Vak: Bedrijfseconomie 4 Havo

Praktische opdracht:	SE1	nov-dec
Onderwerp:	Jouw financiële situatie	
Eindtermen:	Domein A Vaardigheden Domein B1 Persoonlijke financiële zelfredzaamheid Domein H Keuzeonderwerpen	
Uitvoering:	Verslag, individueel	
Tijdspad opdracht:	oktober-november 2024	
Inleverdatum opdracht:	Vrijdag 8 november 2024	
Percentage van SE:	5%	
Herkansbaar:	Nee	

Toets:	SE2	periode TW2 16 juni tot en met 23 juni
Onderwerp:	Ondernemerschap	
Eindtermen:	Domein A Vaardigheden Domein B Van persoon naar rechtspersoon (m.u.v. B1) Domein E Marketing	
Uitvoering:	Schriftelijke toets	
Tijdspad opdracht:	januari - juni 2025	
Inleverdatum:	Toetsweek 2: 16 t/m 23 juni 2025	
Percentage SE:	10%	
Herkansbaar:	Ja	

Voor doubleurs gelden de volgende bepalingen:

Doubleurs die vorig jaar voor SE1 een 7,0 of hoger hebben gehaald, mogen hiervoor vrijstelling aanvragen. SE2 is nieuw.

Vak: Bewegen, Sport en Maatschappij (BSM) 4 Havo

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

- Domein A Vaardigheden
- Domein B Bewegen
- Domein C Bewegen en regelen
- Domein D Bewegen en gezondheid
- Domein E Bewegen en samenleving

Toets:	SE1	10 jan - 17 jan
Stofaanduiding:	Bewegen en gezondheid toets 1	
Eindtermen:	Domein C, D1 en D3	
Wijze van examinering:	Schriftelijke toets: open vragen en gesloten vragen	
Hulpmiddelen:	geen	
Toetsduur:	60 min	
Percentage van SE:	10%	
Herkansbaar:	Ja	

Toets:	SE2	periode TW2	16 juni tot en met 23 juni
Stofaanduiding:	Bewegen en gezondheid toets 2		
Eindtermen:	Domein D1 en D2		
Wijze van examinering:	Schriftelijke toets: open vragen en gesloten vragen		
Hulpmiddelen:	geen		
Toetsduur:	60 min		
Percentage van SE:	10%		
Herkansbaar:	Ja		

Praktische opdracht:	SE3
Onderwerp:	Handbal
Eindtermen:	Domein A, B1
Uitvoering:	Afsluiten bewegingsvaardigheid volgens beoordelingsrubric
Tijdpad opdracht:	4H, semester 1
Percentage van SE:	6%
Herkansbaar:	Nee

Praktische opdracht:	SE4
Onderwerp:	Zelfverdediging
Eindtermen:	Domein A, B5
Uitvoering:	Afsluiten bewegingsvaardigheid volgens beoordelingsrubric
Tijdpad opdracht:	4H, semester 1
Percentage van SE:	6%
Herkansbaar:	Nee

Praktische opdracht:	SE5
Onderwerp:	Padel
Eindtermen:	Domein A, B1
Uitvoering:	Afsluiten bewegingsvaardigheid volgens beoordelingsrubric
Tijdpad opdracht:	4H, semester 2
Percentage van SE:	6%
Herkansbaar:	Nee

Praktische opdracht: SE6	
Onderwerp:	Turnen (meerdere onderdelen)
Eindtermen:	Domein A, B2
Uitvoering:	Afsluiten bewegingsvaardigheid volgens beoordelingsrubric
Tijdpad opdracht:	4H, Semester 2
Percentage van SE:	7%
Herkansbaar:	Nee

Vak: Biologie 4 Havo

Eindtermen: Domein A (vaardigheden) wordt nergens expliciet genoemd, maar komt overal terug.

Praktische opdracht: SE1		aug/sept
Onderwerp:	Gedragsonderzoek	
Eindtermen:	A (deel), D2	
Uitvoering:	Groepsopdracht (3 tot 4) personen): gedragsonderzoek en presentatie	
Tijdpad opdracht:	Semester 1 (augustus-september)	
Inleverdatum opdracht:	vrijdag 11 okt	
Percentage van SE:	5%	
Herkansbaar:	Nee	
Praktische opdracht: SE2		nov-dec
Onderwerp:	Voortplanting en ethiek	
Eindtermen:	C2; D3; E2; E3	
Uitvoering:	Groepsopdracht + individueel: viertal Documentatiemap + Gestructureerd betoog (individueel)	
Tijdpad opdracht:	half nov-13 dec	
Inleverdatum opdracht:	13 dec	
Percentage van SE:	5%	
Herkansbaar:	Nee	
Praktische opdracht: SE3		mrt-april
Onderwerp:	Waarnemen	
Eindtermen:	B7 (deel oog)	
Uitvoering:	Tweetalen presentatie	
Tijdpad opdracht:	half maart-11 april	
Inleverdatum opdracht:	vrijdag 11 april	
Percentage van SE:	5%	
Herkansbaar:	Nee	

Voor doubleurs gelden de volgende bepalingen:

Doubleurs die vorig jaar voor SE1 = SE1 2023-2024, SE2 = SE2 2023-2024 en/of SE3 = SE3 2023-2024 een 7,0 of hoger hebben gehaald, mogen hiervoor vrijstelling aanvragen.

Voor afstromers 4V naar 4H gelden de volgende bepalingen:

Afstromers die vorig jaar voor SE1=SE1 4V 2023-2024; SE2=SE2 4V 2023-2024 een 7,0 of hoger hebben gehaald, mogen hiervoor vrijstelling aanvragen. SE3 wordt gemaakt.

Vak: Culturele Kunstzinnige Vorming (CKV) 4 Havo

Do- mein	Onder- delen	Moet in SE	Komt voor in SE				
			SE1	SE2	SE3	SE4	SE5
A	1 en 2	x	x	x	x	x	x
B	3						x
Minimaal 3 kunstdisciplines op één of meer domeinen							
B C D	4 5-8 9-11	x		Disciplines: Muziek & dans & film Domein: amusement & engagement	Disciplines: Mode & beeldende kunst & design & technologie Domein: Traditie & innovatie	Discipline: Fotografie & documentaire Domeinen: Digitaal & Analoo g en Feit & Fictie	

Het op helen afgeronde gewogen gemiddelde van de cijfers van onderstaande schoolexamenonderdelen, is het eindcijfer voor CKV.

4 Havo 1^e semester	
Kunstdossier opdracht : SE1	
Inhoud:	Kunsta autobiografie
Dimensie:	domein A
Presentatievorm:	schriftelijk verslag
Periode:	<u>kunsta autobiografie: inleverdatum donderdag 18 oktober</u>
Percentage van SE:	15%
Herkansbaar:	ja
Kunstdossier opdracht : SE2	
Disciplines :	Muziek & dans & film
Dimensie:	Amusement & engagement: domein A,B,C,D
Uitvoering:	Domein D: Aan de hand van de gegeven voorbeelden en
lesopdrachten één	zelf gekozen verdiepende onderzoeksopdracht uitwerken.
Periode:	<u>Onderzoeksopdracht: inleverdatum donderdag 24 januari</u>
Percentage van SE:	20%
Herkansbaar:	ja
Kunstdossier opdracht : SE3	
Disciplines :	Mode & beeldende kunst & design & technologie
Dimensie:	Traditie & innovatie: domein A,B,C,D
Uitvoering:	Domein D: Aan de hand van de gegeven voorbeelden en
lesopdrachten één	zelf gekozen verdiepende onderzoeksopdracht uitwerken.
Periode:	<u>Onderzoeksopdracht: inleverdatum donderdag 4 april</u>
Percentage van SE:	25%
Herkansbaar:	ja

Kunstdossier opdracht : SE4

Disciplines :	Fotografie & documentaire
Dimensie:	Digitaal & Analoog en Feit & Fictie: domein A,B,C,D
Uitvoering:	Domein D: Aan de hand van de gegeven voorbeelden en lesopdrachten één zelf gekozen verdiepende onderzoeksopdracht uitwerken.
Periode:	<u>Onderzoeksoopdracht: inleverdatum 27 juni</u>
Percentage van SE:	30%
Herkansbaar:	nee

Activiteiten : SE5

Inhoud:	minimaal zes culturele activiteiten
Dimensie:	Domein B, onderdeel 3
Presentatievorm:	Meedoen met een activiteit georganiseerd door de CKV-sectie of zelfstandig culturele activiteiten ondernemen. LET OP: Je mag maximaal 5 culturele activiteiten zelfstandig ondernemen. Alleen met vooraf toestemming en goedkeuring docent, geldig entreebewijs en verslag volgens norm.
Normering:	het cijfer = het aantal door de docent goedgekeurde activiteiten. Dus 1 activiteit: 1, ..., 9 activiteiten: 9, 10 activiteiten of meer: 10
Periode:	<u>Culturele activiteiten: inleverdatum vrijdag 27 juni</u>
Percentage van SE:	10%
Herkansbaar:	nee

Formule: SE = 15% SE1 + 20% SE2 + 25% SE3 + 30% SE4 + 10% SE5

Algemeen

Het kunstdossier is een praktische opdracht.

Doubleurs

Doubleurs die CKV met een eindcijfer 6,5 of hoger hebben afgesloten, mogen een schriftelijk verzoek indienen bij de examencommissie om het vak CKV niet over te hoeven doen. Hiervoor is een programma ter vervanging van de lessen noodzakelijk. LET OP: De doubleurs met vrijstelling nemen wel deel aan de CKV dag van het nieuwe leerjaar: aangezien dit een schoolbrede culturele activiteit is.

Doubleurs en de culturele activiteiten

Doubleurs die CKV opnieuw volgen mogen het cijfer van de activiteiten van vorig jaar meenemen en aanvullen.

Vrijstelling in 4 havo per SE onderzoeksopdracht

Een leerling die gedoubleerd is (en geen volledige vrijstelling heeft), kan vrijstelling krijgen per onderdeel van het kunstdossier mits hij/zij een 7 of hoger heeft behaald voor dat onderdeel. Extra begeleiding is alleen mogelijk via inschrijving vak SWT.

Overstap 4 vwo naar 4 havo

Een leerling die overstapt van 4 vwo naar 4 of 5 havo heeft de 4 onderzoeksopdrachten afgesloten en krijgt het hele schooljaar de tijd om de culturele activiteiten aan te vullen. Zo kan de leerling CKV afronden. De leerling kan er ook voor kiezen om het aantal punten van het vorige schooljaar mee te nemen. Dit moet afgesproken worden met de CKV docent.

Herexamen

Iedere leerling mag na 9 mei, één herexamen aanvragen bij de CKV docent. Er kan gekozen worden uit SE1 t/m SE3. Het herexamen wordt ingeleverd op 28 mei. Let op SE4 is dus niet herkansbaar. Inschrijving gaat via Magister.

Vak: Duits 4 Havo

Geen schoolexamenonderdelen in 4 havo.

Vak: Economie 4 Havo

Praktische opdracht:	SE1	mrt-apr 2025
Onderwerp:	Vissersspel	
Eindtermen:	Domein J Onderzoek en experiment Domein K Keuzeonderwerpen: Tragedy of the Commons	
Uitvoering:	Verslag, individueel	
Tijdspad opdracht:	maart/april 2025	
Inleverdatum opdracht:	4 april 2025	
Percentage van SE:	5%	
Herkansbaar:	Nee	
Toets:	SE2	periode TW2 16 juni tot en met 23 juni
Stofaanduiding:	H4 Markt	
Eindtermen:	Domein A Vaardigheden over de behandelde stof van H4 / Domein D Markt Domein K Keuzeonderwerpen: Duurzaamheid / MVO	
Uitvoering:	Schriftelijk, open en/of meerkeuzevragen	
Hulpmiddelen:	Gewone rekenmachine	
Toetsduur:	120 minuten	
Percentage van SE:	10%	
Herkansbaar:	ja	

Voor doubleurs gelden de volgende bepalingen:

SE1 en SE2 zijn nieuw.

Vak: Engels 4 Havo

Toets:	SE1	periode TW2 16 juni tot en met 23 juni
Stofaanduiding:		Schrijfvaardigheid: Article Leerlingen krijgen een krantenartikel op de toets. Hierop schrijven zij een reactie met hun mening.
Eindtermen:		Domein D/Eindtermen 5 en 6
Wijze van examinering:		schriftelijk (digitaal)
Hulpmiddelen:		Woordenboeken: Engels-Nederlands, Nederlands-Engels
Toetsduur:		90 min
Percentage van SE:		20%
Herkansbaar:		ja

Voor doubleurs gelden de volgende bepalingen: nvt

Vak: Frans 4 Havo

Toets: SE1 periode TW2 16 juni tot en met 23 juni	
Stofaanduiding:	Literatuur. - Grandes Lignes: pg 26 - 29, 34 – 36, 73 – 75, 152 t/m 160 en Baudelaire, Guy de Maupassant, 'La Parure' Les Fleurs du Mal 'L'Albatros', 'Enivrez-vous' en CJ Rouget de l'Isle 'La Marseillaise" en Hergé, 'Tintin au Congo'. - Aantekeningen, hand-outs, powerpoints en audiovisueel materiaal van de docent
Eindtermen:	Domein E/subdomein E1 De kandidaat kan beargumenteerd verslag uitbrengen van zijn leeservaringen met ten minste drie literaire werken. Een overzicht kunnen geven van de belangrijkste literaire stromingen sinds de middeleeuwen en hierin belangrijkste auteurs en werken kunnen benoemen en samenvatten.
Wijze van examinering:	schriftelijk
Hulpmiddelen:	De gelezen teksten + woordenboek FA-NE
Toetsduur:	90 min
Percentage van SE:	15%
Herkansbaar:	ja

Voor doubleurs gelden de volgende bepalingen:

nvt

Vak: Geschiedenis 4 Havo

Toets:	SE1	periode TW1 10 januari tot en met 17 januari
Onderwerp:		H. 1 t/m 5 Van Prehistorie en Oudheid t/m Koningen, heren en denkers
Eindtermen:		Domeinen A en C
Uitvoering:		Schriftelijk
Hulpmiddelen:		Woordenboek & markeerstift
Toetsduur:		90 minuten
Percentage van SE:		10%
Herkansbaar:		Ja

Voor doubleurs gelden de volgende bepalingen:

SE1 is nieuw

Vak: Lichamelijk Opvoeding 4 Havo

Havo 4

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

- Domein A Vaardigheden
- Domein B Bewegen
- Domein C Bewegen en regelen
- Domein D Bewegen en gezondheid
- Domein E Bewegen en samenleving.

Het schoolexamen heeft betrekking op de domeinen A tot en met E, (met dien verstande dat de eindtermen uit de domeinen A en C, D en E in grote mate in samenhang met domein B aan de orde komen).

Handelingsdeel:	SE1	semester 1 klas 4
Onderwerp:	Participatie	
Eindtermen:	A,B,C	
Uitvoering:	Op een actieve wijze deelnemen aan het vak L.O. rekening houdend met de rubric L.O. bovenbouw van het Laurens Lyceum.	
Beoordeling	o,v,g	
Tijdpad opdracht:	Semester 1 klas 4	
Percentage van SE:	20%	
Herkansbaar:	ja,binnen de lessen l.o. van dit leerjaar.	

Praktische opdracht:	SE2	semester 1 klas 4 (okt/nov)
Onderwerp:	Theoretisch deel lesgeefopdracht	
Eindtermen:	A,C,D	
Uitvoering:	Het inleveren van een lesvoorbereidingsformulier m.b.t. de lesgeefopdracht a.d.h.v. gestelde voorwaarden. Het betreft een groepsopdracht.	
Beoordeling	o,v,g	
Tijdpad opdracht:	okt/nov	
Percentage van SE:	15%	
Herkansbaar:	ja,binnen de lessen l.o. van dit leerjaar.	

Handelingsdeel:	SE3	semester 2 klas 4
Onderwerp:	Participatie	
Eindtermen:	A,B,C	
Uitvoering:	Op een actieve wijze deelnemen aan het vak L.O. rekening houdend met de rubric L.O. bovenbouw van het Laurens Lyceum.	
Beoordeling	o,v,g	
Tijdpad opdracht:	Semester 2 klas 4	
Percentage van SE:	20%	
Herkansbaar:	ja,binnen de lessen l.o. van dit leerjaar.	

Praktische opdracht: SE4 semester 1 en 2	
Onderwerp:	praktisch deel lesgeefopdracht
Eindtermen:	A,B,C,D, E
Uitvoering:	De theoretisch goedgekeurde les uitvoeren in de praktijk a.d.h.v. gestelde voorwaarden. Het betreft een groepsopdracht.
Beoordeling	o,v,g
Tijdpad opdracht:	nov/dec/jan/feb/maa/apr/mei
Percentage van SE:	10%
Herkansbaar:	ja,binnen de lessen l.o. van dit leerjaar.

Handelingsdeel: SE5 semester 2 klas 4	
Onderwerp:	Participatie
Eindtermen:	A,B,E
Uitvoering:	Op een actieve wijze deelnemen aan de sportdag van klas 4.
Beoordeling	o,v,g
Tijdpad opdracht:	Semester 2 klas 4
Percentage van SE:	5%
Herkansbaar:	ja,binnen de lessen l.o. van dit leerjaar.

Vak: Maatschappijleer (Maat) 4 Havo

Domein	Sub-domein	Onderdelen	Moet in SE	Komt voor in SE			
				SE1	SE2	SE3	SE4
A	A1-2	1	x	x			x
B	B1-3	3	x		x		x
C	C1-3	6	x			x	x
D	D1-4	9	x			x	x
E	E1-4	13	x	x	x		x

Het eindcijfer van maatschappijleer is het op helen afgeronde gewogen gemiddelde van de cijfers van onderstaande toetsen en praktische opdrachten.

Praktische opdracht: SE1 lesweek 8 t/m lesweek 11

Dit onderdeel bestaat uit drie gelijkwaardige deelopdrachten.

Onderwerp: Vaardigheden en pluriforme samenleving.
 Eindtermen: Domein A en domein E
 Uitvoering: Digitaal portfolio in Google Classroom 'Speeches'
 Tijdpad opdracht: start lesweek 8
 Inleverdatum: 15 november 2024
 Percentage van SE: 25%
 Herkansbaar: nee

Toets: SE2 periode TW1 10 januari tot en met 17 januari

Stofaanduiding: Rechtstaat H1 t/m 7
 Pluriforme Samenleving 1 t/m 5
 Actualiteiten
 Eindtermen: Domein B en domein E
 Wijze van examinering: Schriftelijk
 Hulpmiddelen: Geen
 Toetsduur: 90 min
 Percentage van SE: 25%
 Herkansbaar: Nee, alleen herexamen aan het eind

Toets: SE3 periode TW2 16 juni tot en met 23 juni

Stofaanduiding: Parlementaire democratie 1 t/m 9
 Verzorgingsstaat 1 en 2
 Actualiteiten
 Eindtermen: Domein C en D
 Wijze van examinering: Schriftelijk
 Hulpmiddelen: Geen
 Toetsduur: 90 min
 Percentage van SE: 25%
 Herkansbaar: Nee, alleen herexamen aan het eind

Praktische opdracht: SE4	tweede semester
Stofaanduiding:	Thema's maatschappijleer en Actualiteit. Debat over een actueel maatschappelijk probleem (Actualiteit en parlementaire democratie. Afhankelijk van de stelling: verzorgingsstaat, pluriforme samenleving en/of rechtsstaat).
Eindtermen:	Domein A en C (afhankelijk van stelling domein B, D en/of E)
Wijze van examinering:	Debat in groepen van drie, vier of vijf personen.
Duur:	30 min (2x 10 minuten debat en 10 minuten feedback)
Percentage van SE:	25%
Herkansbaar:	nee

Herexamen Maatschappijleer:

Aan het einde van het jaar kun je een herexamen Maatschappijleer maken, die de toets-cijfers SE2 en SE3 kunnen laten veranderen. Dit herexamen gaat over de stof van de twee schriftelijke toetsen. Als het cijfer van de herexamen lager is dan of gelijk is aan het gemiddelde van de twee schriftelijke toetsen, blijven de oude cijfers staan. Als het cijfer van het herexamen hoger is dan het gemiddelde van de twee schriftelijke toetsen, worden alle twee de cijfers van de schriftelijke toetsen vervangen door het herexamencijfer.

Het herexamen vindt plaats op vrijdag 4 juli.

Formule: $SE = 25\% SE1 + 25\% SE2 + 25\% SE3 + 25\% SE4$

Het eindcijfer is het SE cijfer op helen afgerond.

Voor doubleurs gelden de volgende bepalingen:

Doubleurs die maatschappijleer met een eindcijfer 7 of hoger hebben afgesloten, mogen een schriftelijk verzoek indienen bij de examencommissie om het vak maatschappijleer niet over te hoeven doen. Hiervoor is een programma ter vervanging van de lessen noodzakelijk.

Leerlingen die geen vrijstelling kunnen krijgen voor het gehele vak, mogen voor SE1(=SE1 2023-2024) en SE4(=SE4 2023-2024) vrijstelling vragen als ze hier vorig jaar een 7 of hoger voor hebben gehaald. De overige cijfers vervallen.

Vak: Natuurkunde 4 Havo

Praktische opdracht: SE1 week 37 / 38	
Onderwerp:	Wetenschappelijke verslaglegging van een videometing.
Eindtermen:	Domeinen: I1 (Experiment)
Uitvoering:	Praktisch, verslag inleveren in classroom: zie opdracht en nakijkmodel
Tijdspad opdracht:	Het experiment wordt uitgevoerd in week 37 of 38, gedurende één les.
Inleverdatum opdracht:	Verslag inleveren uiterlijk 7 dagen na uitvoering van het experiment. Elke dag te laat is 1 punt aftrek.
Percentage van SE:	3 %
Herkansbaar:	Nee
Toets: SE2 periode TW1 10 januari tot en met 17 januari	
Stofaanduiding:	Optica (katern), Elektriciteit (H2), Model en werkelijkheid bij verbanden bij elektriciteit (H2 en H1.5)
Eindtermen:	Domeinen: B3 (keuzedomein Optica), G1 (Gebruik van elektriciteit), I2 (Modelstudie), A - Wiskundige verbanden
Wijze van examinering:	schriftelijk
Hulpmiddelen:	BINAS 6e editie, niet-grafische rekenmachine
Toetsduur:	120 min
Percentage van SE:	10 %
Herkansbaar:	ja
Praktische opdracht: SE3 week 4/5	
Onderwerp:	Automatisering met Arduino
Eindtermen:	Domein G2 (keuzedomein Technische automatisering)
Uitvoering:	Praktisch, deel- en eindopdrachten maken in de les en deze inleveren in de les.
Tijdspad opdracht:	Start in 1e les na toetsweek in week 4 (eventueel 5). De opdracht duurt 3 lessen en er wordt alleen aan de opdracht gewerkt in de les. De opdrachten worden aan het einde van elke les weer ingeleverd.
Inleverdatum opdracht:	Aan het einde van de derde les na de start van deze opdracht.
Percentage van SE:	4 %
Herkansbaar:	Nee
Praktische opdracht: SE4 week 10 t/m 12	
Onderwerp:	Ontwerp: Het maken van een ontwerp
Eindtermen:	Domein I3 (Ontwerp)
Uitvoering:	Praktisch, deelopdrachten en ontwerp inleveren via de classroom.
Tijdspad opdracht:	De opdracht begint in week 10 en wordt in uiterlijk 3 weken afgerond, na deze eerste les.
Inleverdatum opdracht:	Binnen uiterlijk 3 weken na de start van de opdracht.
Percentage van SE:	3 %
Herkansbaar:	Nee

Voor doubleurs gelden de volgende bepalingen:

Doubleurs kunnen vrijstelling vragen voor SE1, SE3 en/of SE4 als ze vorig jaar hier

een 7,0 of hoger voor hebben gehaald. SE2 is onveranderd, maar het cijfer komt te vervallen.

Vak: Nederlands 4 Havo

Praktische opdracht:	SE1	november
Onderwerp:	Uiteenzetting literatuurgeschiedenis	
Eindtermen:	E3 literatuurgeschiedenis C schrijfvaardigheid uiteenzetting	
Uitvoering:	De leerlingen schrijven tijdens de les een uiteenzetting over een periode uit de literatuurgeschiedenis. De geschreven tekst moet op basis van peerfeedback worden herschreven.	
Tijdpad opdracht:	November, drie lessen van 45 minuten	
Inleverdatum opdracht:	In overleg met de docent afhankelijk van de lessen van afname	
Percentage van SE:	10%	
Herkansbaar:	Nee	
Praktische opdracht:	SE2	mei
Onderwerp:	Mondeling betoog	
Eindtermen:	B mondeling taalvaardigheid D argumentatieve vaardigheden zelf opzetten mondeling betoog	
Uitvoering:	De leerlingen houden een kort mondeling betoog tegenover een groep leerlingen.	
Tijdpad opdracht:	Mei	
Inleverdatum opdracht:	In mei tijdens de lessen.	
Percentage van SE:	10%	
Herkansbaar:	Nee	

Voor doubleurs gelden de volgende bepalingen:

Doubleurs kunnen vrijstelling vragen voor SE1 (=SE1 2023-2024) en/of SE2 (=SE2 2023-2024) als ze vorig jaar hier een 7,0 of hoger voor hebben gehaald.

Vak: Rekenen 4 Havo

4 Havo	
Toets:	SE1 periode TW1 10 januari tot en met 17 januari
Stofaanduiding:	Getallen en Verhoudingen
Eindtermen:	Domein getallen Domein verhoudingen referentieniveau 3F
Wijze van examinering:	Schriftelijke toets, zowel contextopgaven als contextloze opgaven
Hulpmiddelen:	Deel zonder rekenmachine Deel met niet-grafische rekenmachine
Toetsduur:	80 min
Percentage van SE:	50%
Herkansbaar:	nee
Toets:	SE2 periode TW2 16 juni tot en met 23 juni
Stofaanduiding:	Meten & meetkunde en Verbanden
Eindtermen:	Domein Meten & Meetkunde Domein Verbanden referentieniveau 3F
Wijze van examinering:	Schriftelijke toets, contextopgaven
Hulpmiddelen:	Deel zonder rekenmachine Deel met niet-grafische rekenmachine
Toetsduur:	80 min
Percentage van SE:	50%
Herkansbaar:	nee

Herexamen Rekenen:

Leerlingen kunnen er voor kiezen om een herexamen rekenen te doen. Dit herexamen gaat over de gehele stof van bovenstaande twee schoolexamens. De toets duurt 120 minuten en zal plaatsvinden op vrijdag 4 juli 2025. Is het cijfer voor dit herexamen hoger dan het gewogen gemiddelde van de twee schoolexamens, vervangt dit cijfer alle twee de cijfers.

Formule: $SE = 50\% SE1 + 50\% SE2$

Vak: Scheikunde 4 Havo

Praktische opdracht:	SE1	maart
Onderwerp:	Een onderzoeksopdracht zouten.	
Eindtermen:	A, B1, B3, D2	
Uitvoering:	Praktisch werk in tweetallen/theorie alleen	
Tijdpad opdracht:	1 lesdag in de eerste week van maart	
Inleverdatum opdracht:	Uiterlijk woensdag 5 maart	
Percentage van SE:	10 %	
Herkansbaar:	Nee	

Voor doubleurs zijn de volgende bepalingen:

Doubleurs kunnen vrijstelling vragen voor SE1 als ze vorig jaar hier een 7,0 of hoger voor hebben gehaald

Vak: Tekenen 4 Havo

Toets:	SE1	periode TW1 10 januari tot en met 17 januari
Onderwerp:		Oudheid, Middeleeuwen, Renaissance, Negentiende eeuw.
Eindtermen:		A
Wijze van examinering:		Schriftelijke toets
Hulpmiddelen:		woordenboek Nederlands
Tijdpad opdracht:		120 minuten
Percentage van SE:		5%
Herkansbaar:		Ja

Praktische Opdracht	SE2	periode TW2 16 juni tot en met 23 juni
Onderwerp:		Ontwerp opdracht
Eindtermen:		B & C
Uitvoering:		Groepsopdracht. Digitaal kunstdossier. Fysiek maakproces. Fysiek beeldend eindwerk. Praktijk deel dient op school te worden uitgevoerd. Het werk blijft in het lokaal. Digitaal kunstdossier mag thuis bewerkt worden.
Tijdpad opdracht:		april-mei
Inleverdatum opdracht:		woensdag 11 juni
Percentage van SE:		15%
Afsluiten met presentatie:		mondelinge verdediging in TW2
Herkansbaar:		Nee

Voor doubleurs zijn de volgende bepalingen:

SE2 is nieuw

Vak: Wiskunde A 4 Havo

Toets: SE1	periode TW1 10 januari tot en met 17 januari
Stofaanduiding:	Getal en Ruimte deel 1: H4 Handig Tellen en Getal en Ruimte deel 2: H5 Veranderingen
Eindtermen:	Domein B3: Telproblemen Domein D: verandering
Wijze van examinering:	Schriftelijk
Hulpmiddelen:	Grafische rekenmachine in examenstand, woordenboek NL
Toetsduur:	90 min
Percentage van SE:	5%
Herkansbaar:	Ja

Voor doubleurs gelden de volgende bepalingen:

SE1 is onveranderd, maar het cijfer komt te vervallen.

Vak: Wiskunde B 4 Havo

Geen examenonderdelen in 4 havo.

Vak: Wiskunde D 4 Havo

Geen examenonderdelen in 4 havo.